

Ne argumentăm drepturile și ne asumăm responsabilitățile

Pachet de resurse educaționale deschise (RED)
pentru predarea-învățarea Educației Sociale.

Autor
Justin Alexandrescu

Cuprins

*Cum formulăm întrebările?
Dar răspunsurile?*

*Cum ne formulăm corect opinia?
Flărti ale opiniilor noastre.*

Decalogul condițiilor de acceptare a unui argument

*Stereotipuri, prejudecăți, discriminare.
Cum le combatem?*

*Convenția națiunilor unite privind drepturile copiilor.
Strategia Disney.*

Vânătoare de drepturi și responsabilități

Dictionarul drepturilor și responsabilităților noastre

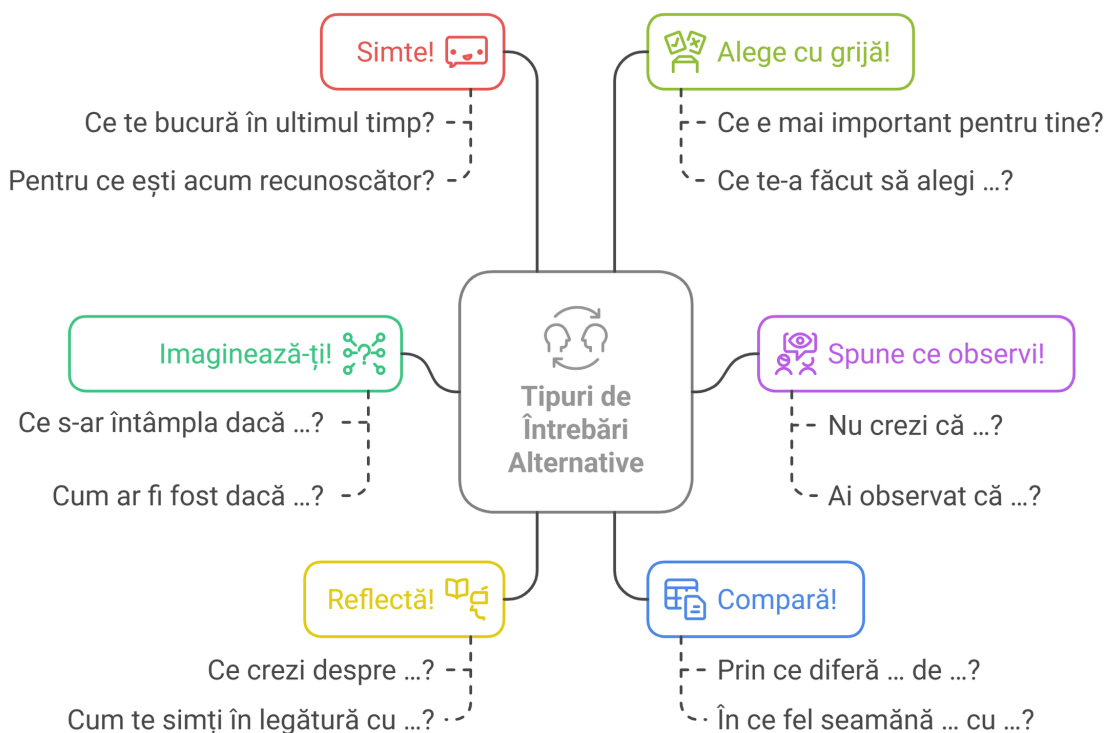
*Copii în situații de risc.
Studiu de caz.*

*Instituții care promovează drepturile copilului.
Flartă conceptuală.*

*Proiectul educațional.
Jurnal reflexiv.*

Cum formulăm întrebările? Dar răspunsurile?

- Atunci când întrebările clasice par să nu fie de ajutor, poți încerca una din *variantele alternative de formulare a întrebărilor*. Observă exemplele de mai jos!

- Acum e rândul tău! Formulează, pentru fiecare dintre răspunsurile de mai jos, o întrebare **clasică** (Cine?, Ce?, Cum? etc.) și una **alternativă** (ca cele de mai sus).

Exemplu:

Dreptul la informare { Ce drept ți se încalcă atunci când nu ai acces la internet sau alte surse?
Cum ar fi viața ta dacă nu ai avea voie să pui întrebări sau să afli lucruri?

Pentru că era scris pe afiș. {

Mi s-a părut nedrept. {

Nu știam că am dreptul să întreb. {

Le găsești în bibliotecă. {

Cum ne formulăm corect opinia?

Flărti ale opiniilor noastre.

- Suntem creativi! Gândiți-vă la formulări nepotrivite atunci când cineva își susține opinia și notați-le pe harta opiniilor. Provocarea este să le reformulați, astfel încât să devină clare și bine argumentate, așa cum ar trebui să fie opiniile.

Flarta opiniilor rău formulate

Completează harta inventând nume de castele, păduri, râuri, turnuri care reflectă moduri *greșite*, *neclare*, *agresive* sau *nesincere* de a-ți susține opinia.

Gândește-te la expresii, atitudini sau reacții pe care le-ai întâlnit la alții sau la tine, atunci când cineva își impune punctul de vedere fără respect sau fără argumente.

Exemple: *Mlaștina Vorbelor Încurcate*, *Calea Generalizărilor*, *Castelul Părerii Fără Dovezi*, *Râul Ridicării din Umeri*.

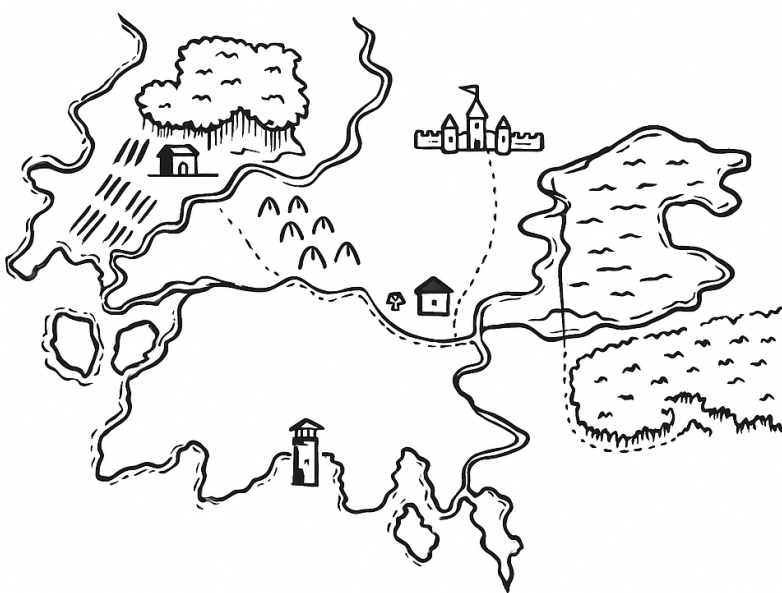

Flarta opiniilor bine formulate

Transformă harta, astfel încât locurile și denumirile să reflecte moduri *pozitive*, *respectuoase* și *clare* de a-ți exprima opinia.

Adaugă denumiri care să arate că folosești argumente, exemple, empatie și curiozitate atunci când discuți idei.

Exemple: *Tărâmul Argumentării Respectuoase*, *Pajiștea Ascultării Active*, *Turnul Dovezilor Clare*, *Valea Întrebărilor Bine Puse*.

Decalogul condițiilor de acceptare a unui argument

Să conțină o idee clară și importantă pentru discuție.

Nu orice opinie este automat un argument.

Să fie exprimat într-un mod respectuos și prietenos.

Tonul face diferența!

Să fie susținut de dovezi care pot fi verificate sau observate și de alți oameni.

Ex: fapte, date, reguli, citate.

Să fie explicat prin exemple concrete, nu doar idei generale.

Ne ajută să înțelegem mai ușor ce vrea să spună.

Să nu lase loc de confuzii sau interpretări greșite.

Folosim cuvinte clare, nu ambigue.

Să nu jignească sau rănească sentimentele celorlalți.

Respectăm demnitatea și emoțiile fiecăruia.

Să ne arate ce se poate întâmpla dacă suntem de acord sau nu.

Care sunt consecințele acceptării/neacceptării?

Să ne ajute să înțelegem mai bine punctul de vedere al celui alt.

Argumentele sunt punți, nu ziduri.

Să urmărească un scop în comunicare (nu doar să câștige o ceartă).

De ex., să convingă, să explice, să clarifice.

Să pornească dintr-o intenție bună: dorința de a fi înțeles, nu de a impune.

Nu acceptăm manipularea sau intimidarea.

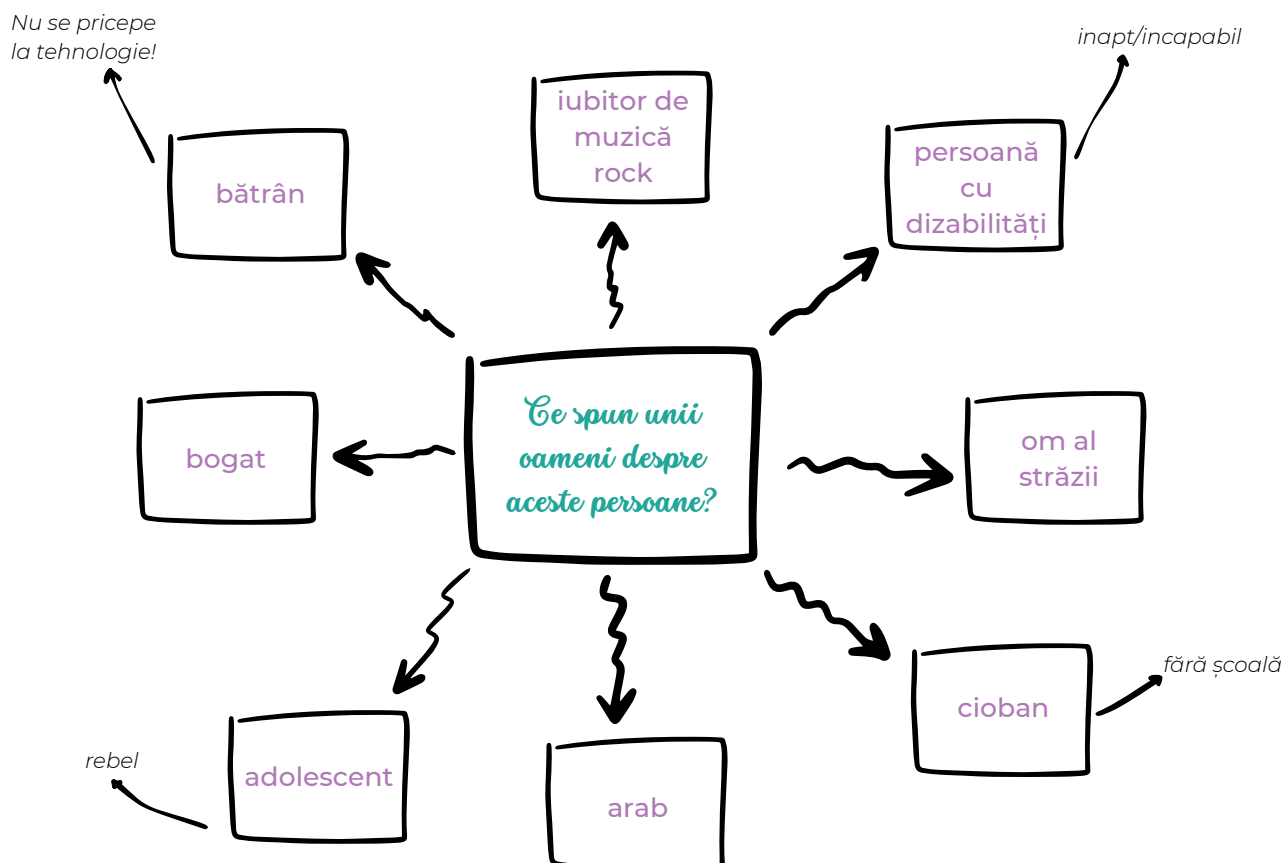
Să reflectăm!

- Cum îți dai seama dacă cineva își exprimă o opinie sau aduce un argument?
- Te conving mai ușor argumentele unei persoane pe care o plăci sau în care ai încredere?
- Cum poți transforma o opinie personală într-un argument convingător?

Stereotipuri, prejudecăți, discriminare.

Cum le combatem?

- În harta de mai jos sunt prezentate câteva categorii de persoane care sunt adesea „etichetate” în funcție de meseria, vârsta, pasiunile sau felul lor de a fi. Completează cu alte exemple de stereotipuri sau denumiri pe care le-ai auzit.

Să reflectăm!

- Ai auzit vreodată astfel de afirmații? Cum te-au făcut să te simți?
- Cum crezi că se simt cei care sunt judecați doar pentru cum arată sau ce fac?
- Ce ai spune ca să rupi o prejudecată?

Provocare!

- Discută cu colegii și încercați să găsiți pentru categoriile de persoane de mai sus „etichete” pozitive care să arate calități sau puncte tari ale acestora.
- Iată un exemplu:
bogat → generos
bătrân → înțelept

Convenția națiunilor unite privind drepturile copiilor. Strategia Disney.

- Să ne imaginăm: dacă ar fi să mai adăugăm câteva drepturi în Convenția ONU, care ar fi acestea? Ce drepturi „nescrise” (neoficiale) avem? Drepturile care țin de noi și mai puțin de societate.

Să înțelegem!

- Strategia Creativă Disney este o **tehnică de gândire creativă și rezolvare a problemelor**, dezvoltată de Robert Dilts pe baza observațiilor asupra modului de lucru al lui Walt Disney. Această metodă implică adoptarea succesivă a trei perspective distincte – Visătorul, Realistul și Criticul – pentru a stimula procesul creativ, a analiza fezabilitatea ideilor și a anticipa posibilele obstacole.

Crearea spațiului

Organizați spațiul pentru a separa etapele și desemnați o persoană care să documenteze ideile generate.

Rolul de Visător

- Participanții propun idei libere, fără restricții sau limitări.
- Brainstorming-ul este creativ și neîngrădit de resurse, timp sau buget.

Tranziția la Realist

- Ideile selectate sunt analizate practic, iar echipa creează un plan realist de acțiune.
- Se identifică resurse, pași concreți și moduri de implementare.

Trecerea la Critică

- Ideile și planurile sunt evaluate critic, pentru a identifica riscuri și puncte slabe.
- Se propun soluții pentru îmbunătățirea planurilor până când acestea devin solide.

Dacă am putea adăuga drepturi noi în Convenția ONU privind Drepturile Copilului, care ar fi acestea?

Ce drepturi personale, nescrise, neoficiale simți că ar trebui incluse?

Camera de Visare

Întrebări orientative:

- Dacă am avea libertatea să inventăm orice drept pentru toți copiii, care ar fi?
- Ce drepturi ar face viața ta (și a altor copii) mai frumoasă, mai dreaptă, mai plină de sens?
- Cum ai vrea să te simți în fiecare zi ca elev, copil, prieten?

Camera Realității

Întrebări orientative:

- Care dintre aceste drepturi ar putea fi aplicate în viața reală?
- Cum ar putea fi puse în practică la școală, în familie sau în comunitate?
- Ce resurse, reguli sau sprijin ar fi necesare?

Camera Critică

Întrebări orientative:

- Ce dificultăți ar putea apărea dacă am include aceste drepturi?
- Cine ar putea fi afectat sau ce s-ar putea înțelege greșit?
- Cum am putea formula sau adapta ideile pentru a le face mai clare și mai echilibrate?

Vânătoare de drepturi și responsabilități

- Găsește în careul de mai jos cele 8 drepturi. Nu uita să le cauți atât pe verticală, orizontală, cât și pe diagonală, în ambele sensuri.

E	Ț	E	R	A	M	R	O	F	N	I	Z
I	E	K	E	E	R	O	F	P	B	D	B
L	F	E	T	Ț	G	Ă	P	R	N	E	D
I	I	P	D	A	P	A	O	I	F	N	Y
M	X	S	R	U	Y	G	O	L	N	T	X
A	Â	Ă	Ț	O	C	F	B	E	Ș	I	S
F	J	N	S	T	T	A	P	Y	W	T	E
F	Â	Ă	A	Ă	Î	E	Ț	Q	Î	A	Ș
N	U	T	U	Ț	D	I	C	I	I	T	P
U	F	A	I	A	D	T	C	Ț	E	E	W
J	Q	T	U	I	B	Î	T	E	I	L	R
G	E	E	U	V	G	Ș	A	E	K	E	V

informare
familie

opinie
identitate

viață
protecție

sănătate
educație

- Alege 3 dintre drepturile din careu și formulează pentru fiecare o responsabilitate.

Dicționarul drepturilor și responsabilităților noastre

- Propunem o activitate de tip proiect de elaborare a unui „Dicționar al drepturilor și responsabilităților”, pornind de la metoda mozaicului. Descriem în continuare pașii de lucru.

Dicționarul drepturilor și responsabilităților noastre - la *școală*, *acasă* și în *comunitate*

① Pregătirea materialului de studiu

- Profesorul pregătește tema și împarte activitatea în 4 **sub-teme**: Drepturi, Responsabilități, Ilustrații, Exemple.
- Se oferă fiecărui elev o **fișă de explorare** cu literele alfabetului (sau o parte din ele), unde să completeze: 1 drept + 1 responsabilitate + 1 desen + 1 exemplu.

③ Constituirea grupurilor de experți

- Elevii cu aceeași sub-temă se grupează în echipe de experți: *Experții în drepturi*, *Experții în responsabilități*, *Experții în ilustrații*, *Experții în exemple*.
- În aceste echipe:
- Discută ideile proprii și se ajută reciproc cu exemple.
- Stabilesc cum își vor explica ideile colegilor la întoarcerea în echipa inițială.

⑤ Realizarea Dicționarului

- Echipele aleg un format creativ: afișe, colaj ilustrat, fișe de litere, pagini tipărite.
- Dicționarul conține:
- câte un **drept** pentru fiecare literă
 - responsabilitatea** corespunzătoare
 - o **ilustrație**
 - un **exemplu** real

② Formarea echipelor inițiale de învățare

- Elevii sunt împărțiți în echipe mixte de 4-5 membri.
- Fiecare elev dintr-o echipă primește o **sub-temă** (ex: drepturi, responsabilități etc.).
- Elevii lucrează **individual**, devenind „experți” pe sub-tema lor.

④ Revenirea în echipele inițiale

- Fiecare expert revine în echipa de bază și **transmite informațiile învățate** colegilor săi.
- Se completează fișa comună a echipei (cu literele alfabetului), fiecare elev adăugând ce a aflat la sub-tema sa.

⑥ Prezentarea și evaluarea

- Fiecare echipă își prezintă **partea din dicționar**.
- Se organizează o **expoziție** în clasă sau în școală.
- Elevii pot primi întrebări și pot explica alegerile făcute.

Recomandări pentru profesori:

- Clarifică sarcina de la început (ce se va întâmpla efectiv).
- Echilibrează echipele (poți ține cont de stilul de lucru al elevilor).
- Oferă exemple pentru fișele-expert (ghid de completare).
- Planifică timpul pentru fiecare etapă (poți împărți activitatea în mai multe întâlniri).
- Evită corecturile excesive (oferă întrebări care să ghideze).
- Încurajează reflecția, interacțiunile și dialogul (nu doar „livrarea” informațiilor).
- Valorifică produsul final (poți organiza un eveniment de lansare al Dicționarului).

Copii în situații de risc.

Studiu de caz.

- Lucrați în echipe! Fiecare echipă rezolvă un caz. Citiți cazul și răspundeți întrebărilor.

„Bogdan merge la școală doar două zile pe săptămână, pentru că nu are cu ce se încălța. Împreună cu fratele mai mare au o pereche de cizme, pe care o poartă cu rândul. Nu avem bani să le cumpărăm cizme tuturor copiilor, însă problema cea mai mare este lipsa mâncării. Nu pot să le pun zilnic pachet la școală, pentru că nu am din ce.”

Să reflectăm!

- Ce drepturi le sunt încălcate celor doi frați?
- De ce beneficii sunt privați cei doi frați?
- Cine și cum ar putea să-i ajute pe cei doi frați și familia lor?
- Ce s-ar putea întâmpla cu cei doi frați dacă nu vor fi ajutați?

Familia Cobzaru din cătunul Deleni este o familie săracă de rromi cu 3 copii de 4, 5 și 7 ani. Mama este analfabetă și casnică, iar tatăl a făcut 4 clase și muncește zilier prin sat. Copiii nu sunt înregistrați nicăieri, nu au documente, nu merg la grădiniță sau școală, iar părinții nu au forme legale unde locuiesc. Se descurcă foarte greu cu banii. Nu au nici măcar alocație pentru cei mici.

Să reflectăm!

- Ce drepturi le sunt încălcate celor trei frați?
- De ce beneficii sunt privați cei trei frați?
- Cine și cum ar putea să-i ajute pe cei trei frați și familia lor?
- Ce s-ar putea întâmpla cu cei trei frați dacă nu vor fi ajutați?

Maria este elevă în clasa a III-a și are ambii părinți plecați în Italia la muncă pentru a-i oferi un viitor mai bun. Vorbesc la telefon o dată pe săptămână. Acum este în grija fratelui său mai mare, Ștefan. Acasă are foarte multe responsabilități și treabă de făcut, și de multe ori nu mai are timp să se joace. Uneori se simte singură și abandonată și îi e dor de mâncarea făcută de mama ei. I-ar plăcea și ei să-și petreacă timpul cu părinții, să meargă la activități extrașcolare și să aibă cine să o ajute la teme.

Să reflectăm!

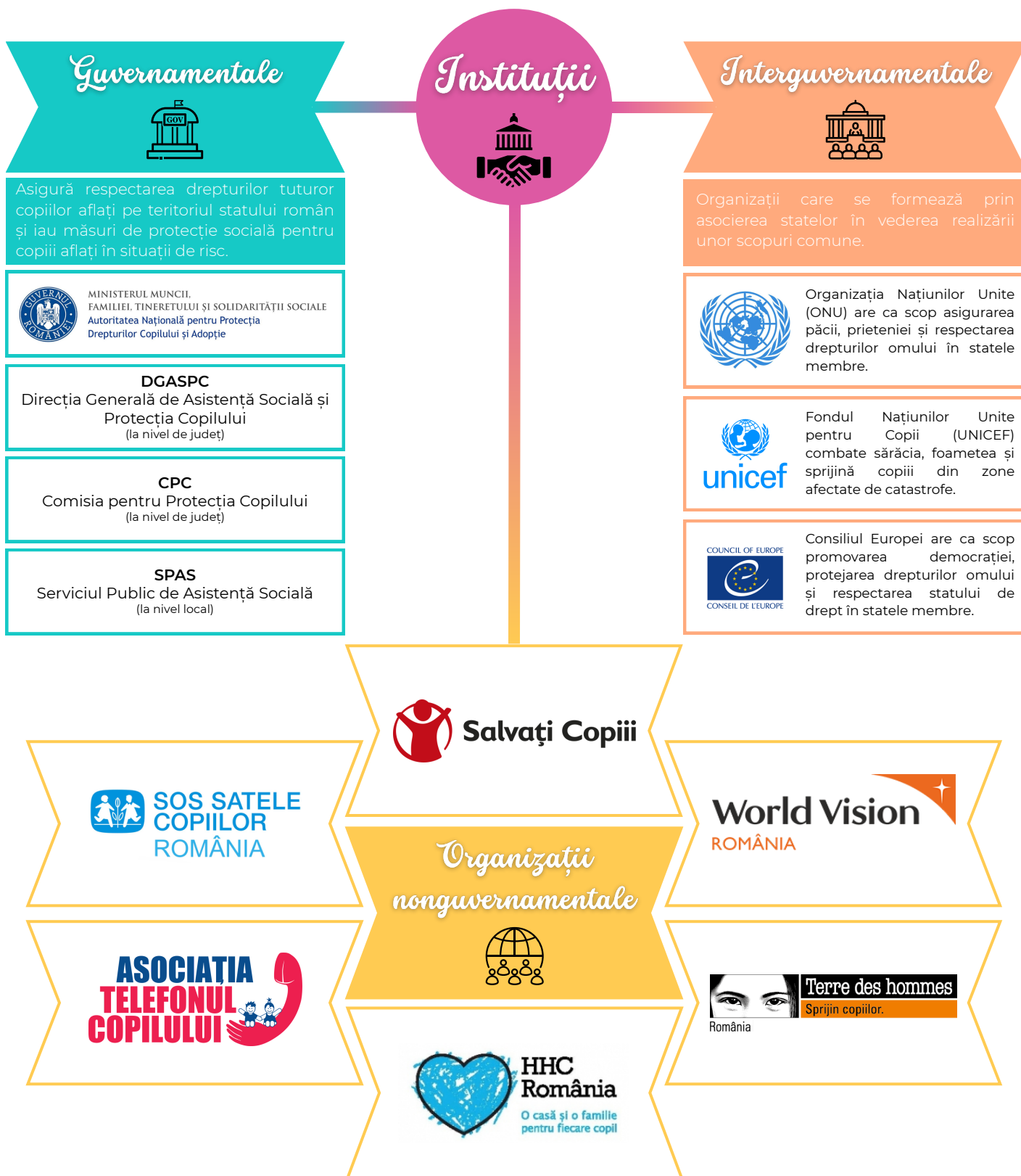
- Ce drepturi îi sunt încălcate Mariei?
- De ce beneficii e privată Maria?
- Cine și cum ar putea să-i ajute pe cei doi frați și familia lor?
- Ce s-ar putea întâmpla cu Maria dacă nu va fi ajutată?

Elena are 9 ani și s-a născut cu o problemă de vedere: vede foarte puțin, totul în ceață și umbre. Fata este crescută și îngrijită de bunica ei maternă, la rândul său foarte bolnavă și greu deplasabilă. În fiecare dimineață Elena merge cu mare frică și grijă către școală. Ajunsă acolo, chiar dacă stă în prima bancă, nu vede nimic la tablă și nu se descurcă singură să poată să țină pasul cu colegii săi. În pauză stă singură, pentru că este considerată „ciudată” și nimeni nu vrea să se joace cu ea.

Să reflectăm!

- Ce drepturi îi sunt încălcate Elenei?
- De ce beneficii e privată Elena?
- Cine și cum ar putea să o ajute pe Elena și bunica ei?
- Ce s-ar putea întâmpla cu Elena dacă nu va fi ajutată?

Instituții care promovează drepturile copilului. Hartă conceptuală.

Provocare! În echipe, gândiți-vă la un ONG al vostru. Găsiți-i un nume, un logo și descrieți cine ar putea fi beneficiarii proiectelor voastre.

Proiectul educațional.

Jurnal reflexiv.

- Utilizează jurnalul reflexiv pe parcursul elaborării proiectului tău. Pentru fiecare etapă parcursă, notează gânduri și impresii. Poți folosi întrebările din exemplul de mai jos sau îți poți personaliza propriile întrebări. Așa cum ai învățat, poți formula întrebări alternative, în funcție de situație.

Să înțelegem!

- În **jurnalul reflexiv** se trec în mod regulat **experiențe**, **opinii**, **gânduri**, împărtășite cu un punct de vedere critic.
- **Scrierea reflexivă** presupune reacția ta la propriile experiențe, evenimente, opinii, fiind un mod de a-ți dezvolta învățarea și competențele de scriere, **dând sens la ceea ce studiezi**.

Ghid de Întrebări

(rol orientativ)

- Ce idei mi s-a părut interesantă pentru proiect? De ce?
- Ce temă am ales? Ce m-a atras la ea?
- Cum am contribuit în alegerea temei?
- Ce mi s-a părut greu în această etapă?
- Dacă aș putea schimba tema, aș alege alta?

- Cum am lucrat împreună cu colegii pentru a organiza ideile?
- Ce rol am avut în planificare?
- Ce mi s-a părut clar? Ce mi s-a părut greu de stabilit?
- Ce am învățat despre organizarea unui proiect?
- Cum m-am simțit când am văzut planul final?

- Cu ce rămân după această experiență? Ce am învățat?
- Ce am aflat despre mine? Dar despre colegii mei?
- A fost un proiect reușit? De ce?
- Dacă aș face din nou acest proiect, ce aș schimba?
- Cum pot folosi ceea ce am învățat în alte situații?

- Ce activitate mi-a plăcut cel mai mult? De ce?
- Ce emoții am trăit în timpul activităților?
- Ce am făcut bine? Ce aș fi putut face mai bine?
- Cum au contribuit colegii mei? Cum am colaborat?
- Ce obstacole am întâmpinat? Cum le-am depășit?

Explicația simbolurilor:

(etapele realizării proiectului)

- Alegerea temei
- Elaborarea fișei de proiect
- Derularea proiectului propus
- Evaluarea proiectului propus

Recomandare:

Adaugă în jurnal desene, organizatori grafici, stickere sau orice altceva consideri potrivit și care să te reprezinte.

Instrumente de colectare a feedbackului de la elevi

- Poți utiliza aceste instrumente la finalul orelor de Educație Socială pentru a colecta feedback de la elevii tăi, care să te ajute în proiectarea lecțiilor viitoare.

Metoda 3-2-1

3 lucruri noi aflate astăzi

2 idei sau concepte cu care ai rămas

1 gând pentru prof

Biletele de ieșire la final de oră

Bilet de ieșire

Nume: _____

Lecția: _____

Am aflat...

Încă nu am înțeles...

Soluția pentru Vânătoarea de Drepturi și responsabilități

E	Ț	E	R	A	M	R	O	F	N	I	Z
I	E	K	E	E	R	O	F	P	B	D	B
L	F	E	T	Ț	G	Ă	P	R	N	E	D
I	I	P	D	A	P	A	O	I	F	N	Y
M	X	S	R	U	Y	G	O	L	N	T	X
A	Ă	Ă	Ț	O	C	F	B	E	Ș	I	S
F	J	N	S	T	T	A	P	Y	W	T	E
F	Ă	Ă	A	Ă	Î	E	Ț	Q	Î	A	Ș
N	U	T	U	Ț	D	I	C	I	I	T	P
U	F	A	I	A	D	T	C	Ț	E	E	W
J	Q	T	U	I	B	Î	T	E	I	L	R
G	E	E	U	V	G	Ș	A	E	K	E	V

Help-Line Copii Singuri Acasă
0800 070 040
Ofertă de Digi: Apelabil gratuit pe teritoriul României, din orice rețea de telefonie fixă și mobilă
Disponibil luni - vineri, între orele 9.30-17.30
www.copiisinguriacasa.ro

Am realizat acest pachet de resurse în urma unei cercetări constatative desfășurate în rândul profesorilor de Educație Socială din România.

Pentru fiecare domeniu de conținut din programa școlară, am elaborat câte o sugestie de activitate de învățare, incluzând strategii didactice și instrumente adaptate contextului educațional actual.

Materialele sunt dedicate atât profesorilor, cât și elevilor, și promovează gândirea critică, reflexivă și creativă în explorarea drepturilor și responsabilităților copiilor.

Justin Alexandrescu

- Absolvent al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, UBB Cluj-Napoca, specializarea Pedagogie.
- Director executiv și responsabil Departament Resurse Educaționale, în cadrul Asociației Amprenta de Bine.
- Fondator *solala.ro* - Educație cu tălc și dichis.